

Vergaderjaar 2019–2020

29 362

Modernisering van de overheid

F

VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 6 maart 2020

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning¹ heeft kennisgenomen van de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 18 december 2019 waarin hij antwoord geeft op de door enkele leden gestelde vragen over het interbestuurlijk programma (IBP).² Naar aanleiding van deze brief hebben de leden van de **PVV**-fractie op 31 januari 2020 een aantal vragen gesteld aan de Minister.

De Minister heeft op 6 maart 2020 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning,
Bergman

¹ Samenstelling:

Kox (SP), Koffeman (PvdD), Ganzevoort (GL), De Boer (GL), Van Hattem (PVV), Pijlman (D66), Rombouts (CDA), Schalk (SGP), Koole (PvdA), Klip-Martin (VVD), Baay-Timmerman (50PLUS), Wever (VVD), Bezaan (VVD), Van der Burg (VVD), Crone (PvdA), Dessing (FVD), Dittrich (D66) (voorzitter), Doornhof (CDA), Frentrop (FVD), Gerbrandy (OSF), Van der Linden (FvD), Meijer (VVD), Nanninga (FVD), Nicolai (PvdD) (ondervoorzitter), Rietkerk (CDA), Rosenmüller (GL), Verkerk (CU), De Vries (Fractie-Otten)

² Kamerstukken I 2019/20, 29 362, E.

**BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR
BINNENLANDSE ZAKEN EN DE HOGE COLLEGES VAN STAAT/
ALGEMENE ZAKEN EN HUIS VAN DE KONING**

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Den Haag, 31 januari 2020

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning heeft kennisgenomen van uw brief van 18 december 2019 waarin u antwoord geeft op de door de leden van de PvdA- en PVV-fracties gestelde vragen over het interbestuurlijk programma (IBP).³ Uw brief is voor de leden van de **PVV**-fractie aanleiding een aantal aanvullende vragen te stellen.

In de beantwoording op de vraag over de verslagen van de interbestuurlijke regietafel stelt de Minister:

«Het is vervolgens aan de Minister om verantwoording af te leggen aan de Kamer over het (in)genomen standpunt of besluit, de argumenten die daaraan ten grondslag liggen en andere relevante informatie.»

- Kan de Minister onderbouwd aangeven waarom de verslagen van de interbestuurlijke regietafels geen relevante informatie zouden zijn voor de Kamer?
- Kan de Minister aangeven waarom deze verslagen in totaliteit aan de Kamer worden geweigerd, terwijl deze ook op persoonsnaam geanonimiseerd zouden kunnen worden?
- Is de Minister bereid om, wanneer de Kamer deze informatie als relevant beschouwt, deze aan de Kamer te overleggen? Zo nee, waarom niet?
- Kan de Minister nader duiden hoe volledig, betrouwbaar en transparant verantwoording over deze interbestuurlijke regietafel kan worden afgelegd, als de Kamer geen kennis kan nemen van deze verslagen?

Ten aanzien van de vragen over de flexibele opvangcapaciteit voor asielzoekers stelt de Minister:

«De bedoeling is dat vergunninghouders en kansrijke asielzoekers sneller worden geplaatst in de buurt van de gemeente van huisvesting. Hiertoe worden regionale opvanglocaties ontwikkeld in of nabij de gemeente van huisvesting.»

- Kan de Minister aangeven in hoeverre hierin onderscheid wordt gemaakt tussen huisvesting van vergunninghouders enerzijds en «kansrijke asielzoekers» anderzijds en hoe dit zich verhoudt tot de huidige systematiek? Betekent dit bijvoorbeeld dat vergunninghouders voortaan langer op een asiellootatie verblijven, of dat «kansrijke asielzoekers» voortaan eerder reguliere huisvesting krijgen?
- Betekenen deze plannen ook dat er nog meer (nieuwe) azc-locaties ontwikkeld gaan worden in de verschillende regio's?

Voorts stelt de Minister:

«Gemeenten wordt gevraagd op regionaal niveau afspraken te maken om de planvorming en ontwikkeling van regionale opvanglocaties te bespoedigen.»

- Kan de Minister aangeven of gemeenten deze regionale opvanglocaties kunnen weigeren? Kan de Minister aangeven hoe dit zich verhoudt tot de elders in de beantwoording bevestigde lokale autonomie?

³ Kamerstukken I 2019/20, 29 362, E.

- Kan de Minister aangeven of en in hoeverre de commissarissen van de Koning in hun rol als Rijksheer bij de provinciale regietafels een vorm van doorzettingsmacht krijgen? Kan de Minister beschrijven wat de taakopdracht wordt van de commissarissen van de Koning als voorzitter van deze regietafels?

In de beantwoording van de vragen over de RES stelt de Minister:

«Lukt het partijen niet om er samen uit te komen, dan kan de kwestie geagendeerd worden op nationaal niveau. Rijk en decentrale koepels bespreken welke interventie nodig is.»

Kan de Minister aangeven hoe deze mogelijkheid tot interventie zich verhoudt tot de eveneens in de beantwoording onderschreven lokale autonomie binnen het IBP?

Bij de projecten rond flexibele vormen van asielopvangcapaciteit noemt de Minister:

«Daarnaast lopen er via het COA verschillende pilots waarbij op opvanglocaties wordt geëxperimenteerd met andere functies en activiteiten, zoals een koffiehuis, restaurant of buurthuis, meestal in het kader van leer-werk trajecten en het bevorderen van ontmoeting. Dergelijke experimenten lopen in Utrecht, Amsterdam, Dronten en Grave.»

Kan de Minister dit «bevorderen van ontmoeting» duiden ten aanzien van de situatie in Grave, waar buschauffeurs en reizigers voortdurend worden bedreigd, geïntimideerd en lastig gevallen door agressieve asielzoekers?⁴ Kan de Minister tevens aangeven wanneer er in plaats van zulke «ontmoetingsexperimenten» er nu eens werk wordt gemaakt van het keihard aanpakken van overlast gevende asielzoekers door deze op te sluiten en zo snel mogelijk het land uit te zetten?

Voorts stelt de Minister:

«In deze aanpak is de gemeente in positie om het lokale draagvlak zo goed mogelijk te borgen. Tegelijkertijd worden er flexibele opvangvormen ontwikkeld die beter in de lokale gemeenschap kunnen worden ingepast en waarmee het draagvlak kan worden bevorderd.»

De Minister gaat hier uit van lokaal draagvlak borgen en draagvlak bevorderen. Kan de Minister aangeven of er ook de mogelijkheid is voor gemeenten om de flexibele asielopvangcapaciteit te weigeren indien het lokale draagvlak ontbreekt?

In de beantwoording op de vragen over de rol van de decentrale volksvertegenwoordiging bij de kaderstelling van de IBP-opgaven en de gemeentelijke autonomie stelt de Minister:

«Raadsleden en Statenleden hebben net als Kamerleden verschillende instrumenten om te sturen en kaders te stellen. Van het indienen van een motie of amendement tot aan het benutten van budgetrecht en indienen van een initiatiefvoorstel. Elk bestuur maakt een eigen afweging in hoeverre iedere opgave vraagt om concrete invulling in de regio. Gemeenten zijn daarmee autonoom in hun keuzes en prioritering van de opgaven. In specifieke regio's of zelfs wijken en buurten kan de mix aan

⁴ <https://www.telegraaf.nl/nieuws/832818814/jennende-en-scheldende-asielzoekers-in-de-bus-zewanen-zich-onaantastbaar>

opgaven namelijk anders zijn. De besluitvorming hierover vindt plaats via de eigen democratische processen.»

- Kan de Minister bevestigen dat de opgaven uit het IBP van rijkswege nooit een claim zullen leggen op de begroting van decentrale overheden en daarmee op het budgetrecht van raden en staten?
- In een brief aan de Tweede Kamer van 29 november 2019⁵ stellen de G40-gemeenten dat door de schommelingen in het gemeentefonds het steeds lastiger wordt om in het najaar een sluitende begroting op te leveren. Zij geven hierbij ook aan dat de beleidsvoornemens uit het IBP onder druk staan: «Dat heeft geleid tot maatregelen als minimalisering van onderhoud van wegen en de openbare ruimte en het leidt inmiddels ook tot afbouw van voorzieningen zoals bibliotheken, zwembaden, versobering van armoedebeleid en subsidies. Ook de uitvoering van de beleidsvoornemens uit het IBP staat onder druk.» Kan de Minister aangeven in hoeverre gemeenten binnen het IBP concreet ruimte hebben om af te zien van de uitvoering van de beleidsvoornemens uit het IBP indien bijvoorbeeld de lokale zorgtaken onder druk komen te staan? Kan de Minister bevestigen dat gemeenten de volledig vrije keus hebben om in hun begroting de zorg aan onze ouderen, gehandicapten en hulpbehoevenden te laten prioriteren boven IBP-afspraken?

De commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag binnen **vier weken** na dagtekening van deze brief.

Voorzitter van de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning
B. Dittrich

⁵ <https://s-hertogenbosch.raadsinformatie.nl/document/8242011/1>

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 maart 2020

In reactie op het schriftelijk verzoek van de Voorzitter van de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning doe ik u hierbij de antwoorden toekomen op de gestelde vragen over het interbestuurlijk programma (IBP) van de leden van de PVV-fractie van 31 januari 2020.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops

Antwoord op de vragen van de leden van de PVV-fractie aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het interbestuurlijk programma (IBP).

De leden van de PVV-fractie vragen om een onderbouwing waarom de verslagen van de interbestuurlijke regietafels geen relevante informatie zouden zijn voor de Kamer en of deze verslagen alsnog aan de Kamer overlegd kunnen worden.

Zoals eerder gesteld is het onder artikel 68 Grondwet staand kabinetsbeleid dat documenten die zien op intern beraad geen onderdeel worden gemaakt van het debat met de Kamer. De door Kamerleden gevraagde inlichtingen worden in de regel bij Kamerbrief of nota verstrekt, waarbij de inhoud van de onderliggende stukken in geobjectiveerde vorm wordt weergegeven. Op die manier wordt de informatie die bijvoorbeeld besloten ligt in verslagen met de Kamer gedeeld, zonder dat de inhoud daarvan herleidbaar is naar individuele personen. De achtergrond hiervan is dat ambtenaren hun bewindspersonen vrijuit moeten kunnen adviseren en andere betrokkenen zich vrij voelen inbreng te leveren. Voor verdere details omtrent de invulling van artikel 68 Grondwet verwijs ik u graag naar mijn eerdere beantwoording en de Kamerbrieven hieromtrent.⁶

Vervolgens stellen de leden van de PVV-fractie de vraag in hoeverre er onderscheid wordt gemaakt tussen huisvesting van vergunninghouders en kansrijke asielzoekers en hoe zich dit verhoudt tot de huidige systematiek.

In de asielopvang op regionale opvanglocaties wordt hierin in principe geen onderscheid gemaakt, anders dan dat een vergunninghouder over een asielvergunning beschikt, en een kansrijke asielzoeker (nog) niet. Beoogd wordt beide groepen te plaatsen in regionale opvanglocaties. Definitieve huisvesting en inburgering in de gemeente is pas mogelijk na vergunningverlening. Met plaatsing in de regionale opvanglocaties, in de buurt van de gemeente, is beoogd dat deze groepen zich zo snel en zo goed mogelijk kunnen voorbereiden op participatie en integratie in de Nederlandse samenleving. Hiermee kunnen gemeenten effectiever invulling geven aan hun regierol.

De leden van de PVV-fractie vragen of er meer (nieuwe) azc-locaties ontwikkeld gaan worden in de verschillende regio's?

Onderdeel van de plannen is de ontwikkeling van regionale opvanglocaties die dichtbij de gemeente van huisvesting zijn gelegen. Het is dan ook de bedoeling dat deze locaties evenwichtig gespreid worden over het land. Een deel van de locaties zal naar verwachting kunnen worden gerealiseerd op bestaande COA-locaties, voor een ander deel zal nieuwe ontwikkeling nodig zijn. Het is niet op voorhand te zeggen of het meer locaties betreft dan de huidige portefeuille, aangezien de regionale verdeling nog samen met gemeenten moet worden bepaald. De leden van de PVV-fractie vragen in hoeverre gemeenten regionale opvanglocaties kunnen weigeren, hoe dit zich verhoudt tot de lokale autonomie en naar de rol van de commissaris van de Koning in de rol als Rijksheer.

De totstandkoming van de regionale opvanglocaties vindt plaats in afstemming met gemeenten en is onderwerp van overleg in regionale bestuurlijke samenwerkingsverbanden tussen verschillende gemeenten.

⁶ Kamerstukken II 2001/02, 28 362, nr. 2, Kamerstukken II 2015/16, 28 362, nr. 8 en Kamerstukken II 2019/20, 28 362, nr. 23.

Boven deze samenwerkingsverbanden worden onder regie van de Commissarissen van de Koning (CdK) provinciale regietafels georganiseerd. Op deze tafels worden de mogelijkheden voor opvanglocaties met alle betrokken gemeenten in de provincie besproken. De CdK's vervullen hierbij, als Rijksheren, een verbindende en stimulerende rol richting provincies en gemeenten.

De leden van de PVV-fractie vragen naar de lokale autonomie van het IBP en de mogelijkheid tot interventie bij de Regionale Energie Strategieën (RES).

Het interbestuurlijk programma benoemt de ambitie om een aantal urgente maatschappelijke opgaven waar alle overheden voor nodig zijn gezamenlijk aan te pakken. Dit vanuit het besef dat oplossingen niet in het bereik liggen van één overheidslaag. Een van deze opgaven is «Samen aan de slag voor het klimaat» waar Rijk en de koepels van decentrale overheden hebben afgesproken om tot regionale energiestrategieën (RES) te komen. Het Nationaal Programma RES (NP RES) ondersteunt de dertig regio's met het opstellen en uitvoeren van hun strategieën. Mochten de regio's er uiteindelijk onverhoopt niet in slagen om gezamenlijk te komen tot een invulling van de afgesproken doelen en de in het appreciatiekader opgenomen aandachtspunten en richtinggevende elementen, dan treden de gezamenlijke borgingsafspraken in werking. Uitgangspunten hierbij zijn subsidiariteit en bestuurlijke instrumenten (het goede gesprek) boven juridische instrumenten.

Vervolgens vragen de leden van de PVV-fractie naar de situatie rondom de ontmoetingsruimte in Grave en de berichten over met betrekking tot overlastgevende asielzoekers.

De pilot in Grave betreft een ontmoetingsruimte/voorzieningsruimte op het gebied van sportbeoefening voor zowel bewoners van het AZC als omwonenden. Deze ruimte is nog niet in gebruik genomen, derhalve is deze nog niet geëvalueerd. Na ingebruikname zal de pilot worden gemonitord door een extern bureau. Om de overlast in Grave, waarnaar in het aangehaalde artikel wordt verwezen, aan te pakken, zijn COA, gemeente, vervoersbedrijven en winkeliers in gesprek over maatregelen. Ook de ketenmarinier is hierbij betrokken. Voor wat betreft de bredere aanpak van overlastgevende asielzoekers verwijs ik naar de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid aan de Tweede Kamer van 18 december 2019 over de stand van zaken van de aanpak van overlastgevende asielzoekers en de evaluatie van de extra begeleiding en toezichtlocatie.⁷

Daarnaast willen de leden van de PVV-fractie weten in hoeverre de mogelijkheid voor gemeenten bestaat om flexibele asielopvangcapaciteit te weigeren indien lokaal draagvlak ontbreekt.

De totstandkoming van de flexibele opvangcapaciteit vindt plaats in afstemming met gemeenten, en is onderwerp van overleg in regionale bestuurlijke samenwerkingsverbanden tussen verschillende gemeenten. Boven deze samenwerkingsverbanden worden provinciale regietafels ingericht, om te bevorderen dat de regionale samenwerking tot stand komt. Hierbij kijken partijen altijd gezamenlijk waar de asielopvangcapaciteit kan worden gerealiseerd met in achtname van het lokale draagvlak.

⁷ Kamerstukken II 2019/20, 19 637, nr. 2572

De leden van de PVV-fractie vragen of de opgaven uit het IBP geen claim zullen leggen op de begroting van decentrale overheden en of het budgetrecht van raden en staten niet in het gedrang kunnen komen.

Gemeenten en provincies stellen jaarlijks de begroting op waarin staan welke plannen zij voor dat jaar hebben, wat dit kost en welke inkomsten zij verwachten. De medeoverheden maken hierin een eigen afweging en er wordt vanuit het Rijk geen claim gelegd op de begroting. Raden en staten hebben altijd de bevoegdheid om financiële middelen beschikbaar te stellen door middel van het budgetrecht. Daarmee hebben raden en staten mogelijkheid om bij te sturen op de begroting. Hierbij speelt het Rijk geen rol.

Als laatste vragen de leden van de PVV-fractie naar de schommelingen in het gemeentefonds waardoor gemeenten aangeven moeite te hebben om hun begroting sluitend te krijgen. Daarnaast willen de leden van de PVV-fractie bevestiging dat gemeenten vrije keus hebben om hun middelen in te zetten voor hun eigen prioriteiten.

Ik ben bekend met signalen van gemeenten dat zij aangeven dat zij problemen ervaren met het sluitend krijgen van de begroting. Gemeenten sturen op een begroting in evenwicht, waarbij de structurele lasten de structurele baten niet overschrijden, dit is een wettelijke verplichting. Gemeenten zijn een zelfstandige bestuurslaag, hebben een grote mate van autonomie en zijn primair zelf verantwoordelijk voor een sluitende begroting. Gemeenten beschikken hiervoor over verschillende inkomstenbronnen om hun uitgaven naar eigen inzicht te bekostigen. De financiële positie van gemeenten wordt periodiek met de VNG besproken tijdens het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) waarin ook aandacht is voor de balans tussen taken en middelen bij gemeenten. Het Ministerie van BZK houdt geen toezicht op de bezuinigingen of bestedingen die gemeenten doorvoeren. Het is aan het college en de gemeenteraad om lokaal de afweging te maken of financiële tekorten of overschotten worden weggewerkt. Gemeenten hebben daarmee dus een vrije keuze om hun middelen te besteden aan de prioriteiten die zij van belang achten